

Pápežská rada pre pastoračiu migrantov a cestujúcich

Posolstvo pri príležitosti Svetového dňa turizmu

27. september 2013

„Turizmus a voda: chráňme našu spoločnú budúcnosť“

27. septembra slávime Svetový deň turizmu. Svetová organizácia pre turizmus toho roku zvolila tému *„Turizmus a voda: chráňme našu spoločnú budúcnosť“*, ktorá je v súlade so slávením Medzinárodného roku spolupráce v oblasti vody. Vyhlásilo ho plenárne zhromaždenie OSN v rámci Medzinárodnej dekády „Voda – prameň života“ (2005 – 2015), s cieľom poukázať na to, že „voda je základom udržateľného rozvoja, zvlášť pokiaľ ide o integritu životného prostredia a odstránenie chudoby a hladu; je tiež nevyhnutná pre zdravie a blahobyt človeka a pre dosiahnutie rozvojových cieľov milénia“. (1)

Aj Svätá stolica si želá pripojiť sa k sláveniu Svetového dňa turizmu a prispieť k nemu z vlastného, špecifického pohľadu, lebo si uvedomuje význam turizmu v súčasnej dobe i výzvy a možnosti, ktoré turizmus ponúka pre evanjelizačnú činnosť. Ide totiž o jedno z najrýchlejšie sa rozvíjajúcich ekonomických odvetví na svetovej úrovni. Nesmieme zabúdať na to, že počas minulého roka bola prekonaná hranica miliardy turistov na medzinárodnej úrovni, ku ktorej treba pripočítať ešte vyššie množstvo turistov na miestnej úrovni.

Voda má pre oblasť turizmu kľúčový význam, je preň hodnotou i prírodným zdrojom. Je hodnotou, pretože voda ľudí prirodzene priťahuje a milióny turistov sa chcú potešiť týmto prírodným zdrojom počas svojej dovolenky. Volia si za cieľ ekosystémy, ktoré charakterizuje voda (vlhké oblasti, pláže, rieky, jazerá, vodopády, ostrovy, ľadovce alebo snežné pláne, a ďalšie), alebo využívajú iné možnosti, ktoré poskytuje voda (zvlášť v kúpeľných alebo termálnych centrách). Zároveň je voda pre oblasť turizmu nevyhnutná aj preto, že ako prírodný zdroj ju využívajú hotely a reštaurácie a tiež poskytuje možnosti na trávenie voľného času.

Ak sa pozeráme do budúcnosti, turizmus bude prosperovať len natoľko, nakoľko dokáže spravovať svoje zdroje podľa kritérií „zelenej ekonómie“, pri ktorej sa dopad na životné prostredie udržiava v rámci akceptovateľných hraníc. Máme teda podporovať ekologický,

ohľaduplný a udržateľný turizmus, ktorý môže podporiť vytváranie pracovných miest, posilniť miestnu ekonomiku a zmenšiť chudobu.

Niet pochyb o tom, že v starostlivosti o životné prostredie zohráva turizmus podstatnú úlohu, lebo sa môže stať buď jeho veľkým spojencom, alebo mocným nepriateľom. Ak napríklad snaha o ľahký a rýchly ekonomický zisk umožní, aby turistický priemysel znečisťoval krajinu, táto v dôsledku toho prestane byť turistickou destináciou.

Vieme, že voda – kľúč k trvalo udržateľnému rozvoju – je základným prvkom života. Bez vody niet života. „Napriek tomu sa každým rokom zvyšuje tlak na tento zdroj. Každý tretí človek žije v krajine s menším či väčším nedostatkom vody a je možné, že v roku 2030 tento nedostatok postihne temer polovicu svetovej populácie, keďže požiadavky na vodu o 40% prekročia jej ponuku.“ (2) Podľa údajov OSN približne miliarda ľudí nemá prístup k pitnej vode. A úlohy spojené s týmto problémom v nasledujúcich rokoch významne narastú najmä preto, že voda je zle distribuovaná, znečisťovaná, plytvá sa ňou alebo sa preferujú nesprávne či nespravodlivé spôsoby jej využívania, k čomu sa pripájajú tiež následky klimatických zmien. Aj turizmus často konkuruje iným odvetviám v jej využívaní a neraz sa správa tak, akoby bolo vody dostatok a v jeho zariadeniach sa ňou plytvá, pričom okolité obyvateľstvo jej má nedostatok.

Udržateľné spravovanie tohto prírodného zdroja je preto sociálnou, ekonomickou a ekologickou úlohou. No predovšetkým ide o etickú otázku, vychádzajúcu z princípu, že dobrá zeme sú určené všetkým a sú predmetom prirodzených a pôvodných práv, ktorým sa musí podriadiť celý právny poriadok, vzťahujúci sa k týmto dobrám. Sociálne učenie Cirkvi trvá na platnosti a aplikácii tohto princípu, pričom ho explicitne vzťahuje na vodu. (3)

Naše úsilie o rešpektovanie stvorenia sa zaiste rodí z toho, že ho spoznávame ako Boží dar určený celej ľudskej rodine a že poslúchame Stvoriteľa, ktorý nás vyzýva, aby sme ho spravovali s vedomím, že sme len jeho správcami, a nie pánmi.

Pozornosť voči životnému prostrediu je aj pre Svätého Otca Františka dôležitá téma, lebo ju často spomína. Už počas slávania Eucharistie pri nástupe do Petrovho úradu nás vyzval, aby sme boli „ochrancami stvorenia, ktoré je Božím obrazom vpísaným do prírody, ochrancami toho iného, teda životného prostredia“. „Nedovoľme“ – povedal – „aby bola cesta tohto nášho sveta sprevádzaná znakmi deštrukcie a smrti“ a pripomenul, že „všetko je zverené do správy človeku a táto zodpovednosť sa týka všetkých ľudí“. (4)

Svätý Otec túto výzvu ešte zdôraznil, keď počas audiencie povedal: „Zveľaďovať stvorenie a starať sa oň je Božím príkazom, ktorý nebol daný len na počiatku dejín, ale platí pre každého z nás; je súčasťou jeho plánu; to znamená, že svet sa má rozvíjať zodpovedne, má sa premieňať na záhradu, na miesto obývateľné pre všetkých [...]. Nás však často vedie pýcha a chceme vládnuť, vlastniť, manipulovať, využívať; nespravujeme stvorenie, nerešpektujeme ho, nepovažujeme ho za jeden z darov, o ktoré sa treba starať. Strácame postoj údivu, kontemplácie, načúvania stvorenia“. (5)

Ak však budeme takýto postoj načúvania pestovať, zistíme, ako nám voda hovorí aj o svojom Stvoriteľovi a ako nám pripomína dejiny jeho lásky k ľudstvu. V tomto smere je výrečná modlitba požehnania vody, ktorú rímska liturgia používa na Veľkonočnú vigíliu a pri krstnom obrade. V nej sa pripomína, že Pán používa tento dar na znak a na pamiatku svojej dobroty: pri stvorení, pri potope, ktorá ukončila hriech, pri prechode cez Červené more, ktorý je oslobodením z otroctva, pri Ježišovom krste v Jordáne, pri umývaní nôh, ktoré sa mení na príkaz lásky, pri vode vytekajúcej z boku Ukrižovaného či pri poslaní krstiť, ktoré Vzkriesený zveril učeníkom. To sú míľniky dejín spásy, pri ktorých voda nadobudla veľký symbolický význam.

Voda nám hovorí o živote, očistení, regenerácii a transcendentne. V liturgii zjavuje voda Boží život, ktorý nám bol daný v Kristovi. Sám Kristus sa predstavuje ako ten, ktorý utišuje smäd a z ktorého vnútra potečú prúdy živej vody (porov. *Jn* 7, 38). A vo svojom dialógu so Samaritánkou hovorí: „*Kto sa napije z vody, ktorú mu ja dám, nebude žízniť naveky*“ (*Jn* 4, 14). Smäd tu evokuje tie najhlbšie túžby ľudského srdca, jeho pády i jeho hľadanie autentického šťastia mimo človeka samého. Kristus je ten, kto ponúka vodu, ktorá utišuje vnútorný smäd a ktorá je zdrojom znovuzrodenia, očistným kúpeľom. On je prameňom živej vody.

Preto je dôležité zdôrazniť, že všetci, ktorí sú zapojení do oblasti turizmu, majú veľkú zodpovednosť za zaobchádzanie s vodou, lebo tento sektor je skutočným zdrojom bohatstva tak na sociálnej, ekologickej, kultúrnej, ako i ekonomickej úrovni. Pritom je potrebné nielen pracovať na odstraňovaní spôsobených škôd, ale tiež podporovať racionálne využívanie vody a redukovať na minimum škodlivé dopady, podporujúc primerané politické opatrenia a poskytujúc účinné dotácie, ktoré pomôžu chrániť našu spoločnú budúcnosť. Náš postoj k prírode a zlé hospodárenie s jej zdrojmi nesmie zaťažovať druhých, ani nasledujúce generácie.

Zo strany politikov a podnikateľov je teda nevyhnutná väčšia rozhodnosť. Hoci sú si všetci vedomí výziev, ktoré pred nás kladie problém s vodou, buďme si vedomí, že ich ešte treba konkretizovať v záväzných, presných a overiteľných povinnostiach.

Táto situácia si predovšetkým vyžaduje zmenu mentality, ktorá by viedla k prijatiu iného štýlu života, vyznačujúceho sa striedmosťou a sebadisciplínou. (6) Turista si musí byť vedomý svojej zodpovednosti i dopadov svojej cesty, a zamyslieť sa nad nimi. Mal by byť schopný dospieť k presvedčeniu, že nie všetko je dovolené, hoci by aj za to prevzal ekonomické bremeno. Musíme vychovávať a povzbudzovať, hoci aj k malým gestám, ktoré umožnia neznečisťovať vodu a neplytvat' ňou, a ktoré nám zároveň pomôžu ešte viac oceniť jej dôležitosť.

Osvojme si želanie Svätého Otca, aby si „všetci vzali k srdcu záväzok rešpektovať stvorenie a starať sa oň, aby sme boli pozorní voči každému človeku a postavili sa tak proti kultúre plytvania a znečisťovania, podporujúc kultúru solidarity a stretania“ (7).

So svätým Františkom, „chudáčikom“ z Assisi, vzdávajme chválu Bohu, ďakujúc mu za jeho stvorenia: „Buď pochválený, Pane, za sestru vodu, ktorá je veľmi užitočná a pokorná, vzácna a čistá“.

Vo Vatikáne, 24. júla 2013

kardinál Antonio Maria Vegliò
predseda

Joseph Kalathiparambil
Sekretár

- 1) *Rezolúcia OSN A/RES/65/154* schválená generálnym zhromaždením 20. decembra 2010.
- 2) Generálny sekretár OSN: *Posolstvo pri príležitosti Svetového dňa vody*, 22. marca 2013.
- 3) Porov. Pápežská rada *iustitia et pax: Kompendium sociálnej náuky Cirkvi*, 2. apríla 2004, 171 –175, 484 – 485.
- 4) František: *Homília zo sv. omše na začiatok pontifikátu*, 19. marca 2013.
- 5) František: *Generálna audiencia*, 5. júna 2013.
- 6) Porov. Pápežská rada *iustitia et pax: Kompendium sociálnej náuky Cirkvi*, 486.

7) František: *Generálna audiencia*, 5. júna 2013.